

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

elektronische reactie via

https://www.internetconsultatie.nl/schone_lucht_akkoord

Putten, 10 februari 2020 CONCEPT versie 1.3

Kenmerk: B4301-1

Betreft: reactie beleidsnota schone lucht akkoord

Geachte heer, mevrouw,

Geachte heer, mevrouw,

De Nederlandse Melkveehouders Vakbond, een vereniging die als doel heeft het behartigen van belangen van de melkveehouders, wil graag haar reactie op deze consultatie geven. We zetten ons in voor onder andere gunstige voorwaarden voor redelijke inkomens voor melkveehouders en totstandkoming van beleid en regelgeving zoals bijvoorbeeld natuur- en milieu aangelegenheden.

NMV erkent het belang van schone lucht: een belang van alle mensen in Nederland. De melkveehouderij heeft de afgelopen decennia al veel bijgedragen aan het minderen van verschillende emissies. Zij wil nog steeds bijdragen als er haalbare en betaalbare oplossingen zijn, die daadwerkelijk effect hebben op de te behalen doelen of de gezondheid van mens en dier. Investerings betalen zich veelal niet terug in echte meerwaarde voor het voedsel en de praktijk leert dat de consument niet betaalt voor duurzaamheidsmaatregelen. Daarnaast hebben veel melkveehouders een inkomen dat beneden modaal ligt.

Rundveestallen zijn duurzaam en gaan veel langer mee dan 25 jaar, waarbij de meeste melkveebedrijven weidegang toepassen, en daardoor lagere emissies hebben. Van stalsystemen verwachten wij dat die veilig zijn voor mens en dier, zowel op het gebied van branden en explosies, mestgassen maar ook qua valgevaar door gladheid. Tenslotte moet volgens NMV een emissiearm-stalsysteem niet volledig afgesloten zijn voor een ammoniakdoel dat zich beperkt tot de stal maar neveneffecten bewerkstelligt. Bij onvoldoende zuurstof raken de microbiële processen in disbalans, wat belangrijk is voor minder emissies op het land en voor een gezonde bodem. Kortom, NMV acht belang aan een integrale benadering van milieudoelen die niet gericht zijn op een één stof en één doel terwijl er op een ander gebied juist een nadeel kan ontstaan.

In de brochure en in andere milieudiscussies worden alle soorten stikstof teveel samen gevat. Het gaat feitelijk over de stikstofverbindingen met elk hun specifieke eigenschappen.

Zo komt NOx voornamelijk uit verkeer, scheepvaart, stedelijk gebied en industrie en die sectoren zijn daarnaast verantwoordelijk voor een aanzienlijk deel van de fijnstof emissies, met name PM2. NOx kan secundair fijnstof veroorzaken, is licht en kan zich daardoor over grotere afstand verplaatsen. Ook komen uit industriële processen van RWE centrales NH3 vrij, en vallen zij onder piekbelasters.

NH3 (ammoniak) wordt ook door de landbouw in de lucht gebracht. Het komt onder andere vrij uit mestopslagen en bij het bemesten van land. Ammoniak ontstaat door microbiële processen dat in mest plaatsvindt. Fijnstof uit de landbouw komt veelal via huisvesting van staldieren (strooisel, ruwvoer, mest en huidschilvers) of wordt secundair veroorzaakt door een reactie tussen NH3 en een andere stof in de lucht. We zien bijvoorbeeld in de pluimveehouderij een toename van de fijnstofemissie, bij de toepassing van een meer diervriendelijk stalsysteem. Een vrije uitloop kip veroorzaakt door de stofbaden die hij neemt aanzienlijk meer fijnstofemissie dan zijn soortgenoot die uitsluitend in een gesloten stalsysteem gehouden wordt. De overgang van de kooikip naar grondhuisvesting veroorzaakte eenzelfde trend. We zien daar dat het tegemoet komt aan de maatschappelijke wens (dierenwelzijn) enerzijds, een afwenteling heeft op de fijnstofemissies anderzijds. In de melkveehouderij is het open karakter van de sector maatschappelijk gewenst. Door het open houden en natuurlijk ventileren van stallen kunnen er echter wel fijnstofdeeltjes uit de stallen geëmitteerd worden. Het grovere zwaardere fijnstof PM10 uit de landbouw blijft echter dicht bij de stal en is in potentie voor de gezondheid minder schadelijk dan het fijnstof PM2,5, roet en PM0,1 uit andere bronnen welke diep in het lichaam kunnen doordringen.

Veel milieubeleid in Nederland is niet gebaseerd op feitelijke metingen, maar op rekenmodellen, die niet of nauwelijks onderbouwd worden met meetdata. In dit verband wijzen wij u op een recent blog van Jaap Hanekamp waarin onderzocht is dat stikstof bijvoorbeeld per postcode is gemodelleerd, maar de feitelijke blootstelling aan stikstofdioxide nooit is vastgesteld. *We maken zelf stikstofoxiden aan in ons eigen lichaam, waarvan NO (stikstofmonoxide) een centrale rol speelt. Sterker, NO speelt een belangrijke rol in het gezond functioneren van de nieren.* Het wordt steeds meer duidelijk dat bij bepaalde bronnen van deze verontreinigende stoffen met bijvoorbeeld de hoogte van de schoorstenen gespeeld wordt, om de bronnen en het vergunningenbeleid positief te beïnvloeden. Steeds vaker geven oud medewerkers van Rijksinstituten dit toe.

Op de valreep kwam er 8 februari 2020 een onderzoek ter beschikking waarin dit beeld van NMV wordt bevestigd. Bronnen van luchtverontreiniging zijn ondanks kritiek vanuit de EU al jaren niet transparant. Bronnen, zoals een deel van de MKB industrie, zijn wegens het niet aanvragen van een NB vergunning lokaal niet of nauwelijks in beeld. Er zitten grote verschillen tussen de cijfers van het RIVM en Remkes en de bijdrage uit de landbouw wordt overschat.

Volgens waarnemingen van onze leden is het aantal houtkachels sterk onderschat en zal houtstook nog verder toenemen als aardgas in de ban gaat. Op het platteland waar nauwelijks aardgas is, wordt voornamelijk op hout gestookt omdat de alternatieven veel te duur zijn.

Na de onthullingen over de luchthaven Lelystad verwacht de NMV dat er op 20 februari spraakmakende feiten in het stikstofdossier gepresenteerd worden in Nieuwspoor door stichting Mesdag Zuivelfonds. Wij adviseren u dan ook dit onderzoek te volgen, omdat wij vermoeden dat er ook op het gebied van andere luchtverontreinigende stoffen eenzelfde hiaten en gebreken in de berekeningen zitten.

Veel wetenschappelijke onderzoeken toonden al aan dat kinderen die opgroeien op een boerderij veel minder astma en allergie ontwikkelen. In de algemene onderzoeken die er zijn geweest over veehouderij en gezondheid is gebleken dat er ook veel gunstige effecten waargenomen zijn terwijl de vermeende nadelige effecten zonder causaal verband de boventoon in de media voerden. Uit de contacten die de NMV had over deze VGO onderzoeken bleek dat op verzoek van de opdrachtgever geen vragen gesteld mochten worden over het fijnstof in en rondom de eigen leefomgeving.

Als men de data van de gemeentelijke volksgezondheidsgegevens, de GGD's, de metingen, koppelt aan de plaatselijke luchtkwaliteit, ziet u hele andere kaarten verschijnen. *'De hoogste concentraties luchtvervuiling worden gemeten in Midden- en Zuid-Nederland. De hoogste aantallen chronische aandoeningen (per 1.000 inwoners) die mede gerelateerd worden aan luchtkwaliteit, worden vastgesteld in Noord-, Oost- en Zuid-Holland. Inzetten op de middelen (verlaging concentraties fijnstof, ammoniak en stikstofdioxide) zal daarom relatief weinig bijdragen aan de doelen: vermindering aantal en ernst van chronische aandoening bij de mens.'* De NMV ondersteunt deze conclusie uit bijgevoegd onderzoek V-focus, oktober 2016.

Lucht is niet tastbaar, een ongrijpbaar iets, dat geldt ook voor de toerekenbare bronnen. De historie heeft geleerd dat inspanningen op het gebied van ammoniak onder invloed staan van andere bestanddelen in de lucht die kunnen veranderen. Dat blijft een constant proces dat nooit zal eindigen en heeft alles te maken met ecologisch, biologische en andere natuurlijke processen.

Er nu een beleid dat voornamelijk gericht is op natuurlijke stikstof/ammoniak uit de veehouderij, terwijl de gezondheidsvoordelen uit de onnatuurlijke stikstofverbindingen die men nauwelijks volgt of in beeld heeft, te halen zijn.

Voor wat betreft de aangeboden inspanningen in het stikstof dossier verwijst de NMV naar de onderhandelingen die het Landbouw Collectief namens dertien agrarische organisaties doet met de minister-president en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De ervaring met KRW en stikstof dossiers laten zien dat Nederland voorzichtig moet zijn met te hoog gegrepen doelstellingen die achteraf niet haalbaar blijken te zijn. Dat is ook van toepassing op dit dossier, geen hogere inspanningen dan de EU vereist, aangezien de EU telkens niet thuis geeft als de hoog gegrepen uitgangspunten nadien niet hersteld kunnen worden. Kies voor haalbare doelen die bewezen effectief zijn.

NMV is een voorstander van een gebiedsgerichte aanpak die daadwerkelijk aantoonbaar effect op de verschillende doelstellingen heeft.

Met vriendelijke groet,

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Harm Wiegiersma (voorzitter)

Bijlagen

1. Impact fijnstof V-focus